

Positionering:

Als ik in de spiegel kijk zie ik een klein meisje, bang en onwetend over de wondere wereld van het amateurtheater. Ze staat op het podium en speelt haar rol, zonder te weten of ze zich wel goed voelt bij het personage dat ze moet neerzetten.

Fragment uit een scène van “Motie van wanorde”)

Dit was ik een jaar geleden. Kwetsbaar op een podium in een rol waar ik mij allesbehalve comfortabel bij voelde. Graag licht ik deze negatieve ervaring even toe. Ik speelde Ellen Thienpont, een overspelige secretaresse die slaapt met de minister van binnenlandse zaken. Deze rol was niet alleen zeer vrouwonvriendelijk maar ik moest ook zeer schaars gekleed op podium staan. Hier voelde ik mij totaal niet goed bij en daardoor werd het neerzetten van dit personage werd een hele opgave.

Kon ik plots niet meer acteren? Waar kwam dit gevoel vandaan? Dit gevoel was de aanleiding van mijn onderzoek.

Mijn drijfveer als kunsteducator

Door deze ervaring wilde ik in mijn praktijk uitzoeken waar die spanning vandaan kwam en hoe daarmee om gegaan kan worden. Zo ben ik herkenbaarheid gaan opzoeken. Waar komt dit eigenlijk vandaan? Herkenning zorgde ervoor dat ik in de theorie kon duiken en zo ontdekte ik dat deze spanning iets maatschappelijk is en dus ook zeer hard leeft in de theaterwereld. Als we naar het beleidsplan van Opendoek gaan kijken zien we dat de urgentie van mijn onderzoek zeer duidelijk is. Ook zij willen inzetten op een veilige omgeving tijdens het spelen en gaan in tegen discriminatie en seksisme. (Hermans et al., 2022) Door mijn expertise, research en ervaring wil ik jongeren aanzetten om zich ook bewust te worden van deze spanning.

Mijn drijfveer als kunsteducator is dus vooral een eigen negatieve ervaring omzetten in iets positiefs om andere mensen te kunnen helpen. Voor mijn vrije ruimte bijvoorbeeld ben ik een graphic novel aan het maken over de twijfels en heftige emoties die je doormaakt als jongvolwassene in de hedendaagse maatschappij. Omdat ik hier zelf mee geworsteld heb en kunst mij daarbij heeft geholpen, wilde ik een hulpmiddel maken dat toegankelijker is voor jongeren. Het is verrijkend om een eigen probleem om te kunnen zetten in iets positiefs voor jonge mensen. Negatieve ervaringen hebben ertoe geleid dat ik mij ben gaan verdiepen in deze spanning waardoor ik er nu van overtuigd ben voldoende expertise te hebben om een verandering te kunnen verwezenlijken. Daar wil ik voor staan als kunsteducator.

Persoonlijke ontwikkeling:

Ik wil dat jongeren een stem krijgen en dat er een bewustwording plaatsvindt, want door gebrek aan kennis en onwetendheid beseffen jonge spelers vaak niet dat dit een probleem is. Een jaar geleden was ik ook zo. Ik was naïef en me nergens bewust van. Ik ben nog zeer jong, daar ben ik mij bewust van maar ik heb nu meer kennis en maak daardoor gezondere keuzes wat dit soort onderwerpen betreft. Die naïviteit zie ik ook niet meer als een struikelblok maar eerder als een kracht. Ik ben gestart in de opleiding als onzeker meisje die naïviteit als iets negatiefs zag. Doorheen deze twee jaren heeft dit een andere waarde gekregen, want mensen die onwetend in de wereld staan, kijken meer met een open blik. Dit is ook een houding die ik heb aangenomen als onderzoeker. Ik ben met een heel nieuwsgierige en onwetende houding in mijn onderzoek gestapt, waardoor aan het begin van mijn onderzoek alles nog open lag.

Amateur of liefhebber?

Een passie van mij, en misschien wel mijn grootste, is het amateurtheater. Toch verkies ik liever het woord liefhebber of theater in de vrije tijd. ‘Amateur’ Ik heb altijd een haat-liefde relatie gehad met dat woord. Het enige verschil tussen professioneel en amateurtheater is dat amateurs niet betaald worden voor wat ze doen. Maar dat maakt ze volgens mij niet minder waardevol. Wilma Smilde van toneelgroep Amsterdam, vindt amateurs zelfs inspirerend omdat ze het met zo’n overweldigende passie en gedrevenheid doen. (Kox et al. (2010). In het boek “The amateur” kijkt schrijver Merrifield (2018) zelfs met een kritische blik naar de professionals en ziet de amateurs als mensen die outside de box denken. Het zijn dromers die het onmogelijke dromen en daarbij grote risico’s durven nemen. Dit is een gedachtegang die ik zeker wil volgen.

Ik heb daarom meer appreciatie en liefde gekregen voor liefhebbers maar ben ervan overtuigd dat er nog veel ruimte is voor verbetering wat betreft grenzen aangeven en een ongemakkelijke rol spelen. Professionele gezelschappen hebben intimiteitscoaches en zijn opgeleid om naar hun eigen grenzen op zoek te gaan. Philipine Janssens is zo’n intimiteitscoach en begeleid professionele acteurs rond dit thema. In een interview zegt ze dat communicatie en grenzen aangeven zeer belangrijk is geworden in de tijden van nu. Daarom moeten er steeds goede afspraken gemaakt worden. (Janssens, P. 2023). Ik merk dat dit in het theater in vrije tijd vaak vergeten wordt. Ik wil dat (jonge) spelers zich bewust worden van onderwerpen zoals grensoverschrijdend gedrag, stereotypering, grenzen aangeven en dat ze hier aan de slag mee gaan. Ik wil dat spelers uit hun comfortzone durven stappen ook als ze een ongemak voelen bij het spelen van een rol. Ik wil hen aanmoedigen om op zoek te gaan naar manieren waarop ze kunnen omgaan met dit ongemak zonder zich onveilig te voelen. Ik ben er namelijk van overtuigd dat spelers nog meer kanten van zichzelf kunnen ontdekken en fantastische dingen kunnen neerzetten, zodra ze hun comfortzone verlaten.

Speler en maker:

Doorheen de jaren in de opleiding en in mijn eigen praktijk, heb ik ontdekt dat ik een maker en een speler ben in hart en nieren. Ik heb daarom volledig ingezet op die kunsteducator kant van mezelf tijdens mijn onderzoek. Ik heb een voorstelling gecreëerd, omdat ik ervan overtuigd ben dat je met theater enorm veel teweeg kan brengen en daar de kracht van theatereducatie zit. Theater maakt gevoelens los en zorgt ervoor dat mensen dingen ervaren, en dat mensen hun verhaal durven vertellen. Daarbij zorgt theater ook voor herkenning. Ik wil als kunsteducator doormiddel van theater iets in beweging zetten en mensen laten nadenken. Het publiek moet voelen en theater moet aanzetten tot een gesprek, want dat doet theater volgens Erwin Jans, dramaturg van het Toneelhuis. (E. Jans, persoonlijke communicatie 19 oktober 2023). Volgens Masschelein (2005) kan theater onze blik ook veranderen en dit is zeker een idee waar ik achter sta en waar het belang ervan duidelijk wordt. “De mensen die komen

kijken zeggen twee uur lang stop tegen de wereld buiten.” Ze kijken samen naar de voorstelling met dezelfde focus. Iedereen is gelijk op dat moment en voor even geen individu. (Masschelein, 2005, p. 138). Doordat onze neuzen voor een korte periode in dezelfde richting staan, wat niet altijd is in onze samenleving, kan onze blik over de wereld dus voor even veranderen. Theater kan zodoende een medium zijn dat veranderingen teweeg kan brengen en zo sta ik hier ook tegenover. Als ik daarin Gert Biesta (2020) mag volgen wordt educatie ook gezien als het ‘proces van het tonen.’ Wat ik als kunsteducator waardvol vind om te tonen en datgene is nu net wat een voorstelling doet. Je kiest als maker wat jij belangrijk vindt om in de spotlight te zetten en waar het publiek aandacht aan moet schenken.

(foto: tijdens het repetitieproces van onze voorstelling)

Na het spelen van de voorstelling kreeg mijn missie als kunsteducator nog meer vorm en wist ik hoe het verder moest. Ik wil deze voorstelling bij meerdere amateurverenigingen spelen en zo de bewustwording vergroten. Ik heb mijn eigen negatieve ervaring kunnen omzetten naar iets positief. Ik heb een manier gevonden om andere spelers te helpen die net zoals ik, hier ook mee worstelen. Ik wil dat spelers hun verhalen durven delen door het kijken naar de voorstelling, zodat ik met ze in gesprek kan gaan en ze hierdoor actie durven ondernemen. Als ik dat kan bereiken is volgens mij mijn missie als kunsteducator geslaagd.

Als ik nu in de spiegel kijk zie ik een sterke vrouw die niet bang is om nee te zeggen in omgevingen waar ze zich niet goed voelt. Iemand die bewust keuzes maakt maar toch uit haar comfortzone durft stappen en daardoor prachtige dingen in beweging zet. Als kunsteducator wil ik nu zelf die spiegel zijn voor andere jonge spelers, zodat zij zichzelf herkennen daarin en wanneer ze weerstand voelen bij het spelen van een rol dit bespreekbaar kunnen maken.

Literatuurlijst:

Biesta, G. J. J. (2020). *Door kunst onderwezen willen worden*.

De Mey, E. (2021). *Sois belle et tais-toi: Seksisme en grensoverschrijdend gedrag in het Nederlandstalige post-#MeToo theaterlandschap* (Thesis No. 11600659; p. 1).

Hermans, C., Renders, L., Maruszak, K., Janssen, V., & OPENDOEK. (2022). *OPENDOEK Beleidsplan 2022-2026*.

Floor, M. (2023, June 10). Een gesprek over blote billen, hijgscènes en schaamhaarpruiken: Philine is intimiteitscoach op film- en tv-set. gva.be. https://www.gva.be/cnt/dmf20230606_93388960

Merrifield, A. (2018). *The Amateur: The Pleasures of Doing What You Love*. Verso Books.

Masschelein, J. (2005). Participation for Better or for Worse? Katholiek Universiteit Leuven. Geraadpleegd op 16 november, 2022, van <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.0309-8249.2005.00419.x?fbclid=IwAR0JlejzCRimoRAHGbDMD0qy9ymFDGdSBiW5ec2x-FbL5YTmJvCmNibads>